

Sofia I/2007

HELSINGIN
KAUPUNGINMUSEON
ASIAKASLEHTI

HELSINGFORS
STADSMUSEUMS
KUNDTIDNING

Rikospaikka:
Helsinki

Sisältö

Jukka Uotila

Sivu 4

1800-luvun herkkuja kaupunginmuseon satavuotisjuhlassa kaupungintalon juhlasalissa 26.9.2006.

Rikospaikka: Helsinki -näyttelyssä voi tavata passipoliisin kieroksellään Somerontiellä Vallilassa vuonna 1940.

- 4 **MEMORIA VOLATILIS**
Valomerkit ja pimeät pullot
- 6 Rikospaikka: Helsinki
- 10 Keväinen retki Ruiskumestarin taloon
- 12 Mihin museonystäviä tarvitaan?
- 14 Vastuu siirtyy
kokoelmamuseomestareille
- 16 **Vanha Helsinki**
viemärimontussa
- 18 En erfaren nykomling
- 19 Tutkijan työpöydältä
- 20 **SOFIAN UUTISIA**
- 22 Brief in English
- 23 Programme in January–August 2007
Program i januari–augusti 2007
- 24 Ohjelma tammi–elokuu 2007

Juha Nurmi

Ruumisvaunut, ratikkapysäkki ja Renault vuodelta 1961 kohtaavat museon varastossa.

Markku Heikkinen

Sivu 16

Esplanadinpuiston tulvavesiviemärin syvä kaivanto johdatti museon arkeologin muinaisen Kluuvinlahden rannalle.

Sofia

1/2007

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ASIAKASLEHTI / HELSINGFORS STADSMUSEUMS KUNDTIDNING

PÄÄTOIMITTAJA/HUVUDREDAKTÖR Tiina Merisalo, museonjohtaja • **TOIMITUS/REDAKTION** tutkija-tiedottaja Jere Jäppinen • **OSOITE** PL 4300, 00099 Helsingin kaupunki, puhelin (09) 310 1041, telekopio (09) 3103 6664 • **ADDRESS** PB 4300, 00099 Helsingfors stad, telefon (09) 310 1041, telefax (09) 3103 6664 • **KOTISIVU/HEMSIDA** www.helsinginkaupunginmuseo.fi / www.helsingforsstadsmuseum.fi • **SÄHKÖPOSTI/E-POST** kaupunginmuseo@hel.fi • **ULKOASU/LAY OUT** Lagarto • **KIRJAPAINO/TRYCK** Erikospaino Oy • **ISSN** 1457-9049. Seuraava lehti ilmestyy elokuussa 2007. Följande nummer utkommer i augusti 2007.

JUHLAVUOSI TAKANA, TOINEN EDESSÄ

VUONNA 2006 kaupunginmuseo juhli satavuotista toimintaansa ja tuotti muun muassa historia-teoksen, kiertonäyttelyn ja kirjoituskilpailun. Vuoden ikimuistoisin hetki oli pääjuhla kaupungintalon, entisen Seurahuoneen, salissa. Museolaisten sydäntä sykähdetti nähdä suuren salin täydeltä ihmisiä, joille kaupunginmuseo on rakas ja tärkeä. Lämmin kiitos kaikille juhlijaa museota muistaneille!

Juhlavuonna museossa ei lorvailtu, pikemmin päinvastoin. Yleisöltä näkymättömissä museon työntekijät venyivät huimaan suoritukseen ja muuttivat kahden suuren varaston esineet aikataulussa uuteen säilöön puhdistettuina ja huolellisesti pakattuina. Varaston järjestely jatkuu vielä kauan, mutta jo nyt voi todeta muuton olleen suuri edistysaskel kokoelmien hoidon kannalta. Kaikkia ongelmia se ei silti ratkaise, joten työ kaupunginmuseon tulevan,

ajanmukaisen kokoelma- ja konservointikeskuksen saamiseksi jatkuu.

Yleisö saa juhlia tänäkin vuonna. Nykyisin kaupunginmuseon hoidossa oleva Sederholmin talo, kantakaupungin vanhin rakennus, täyttää 250 vuotta. Sen kunniaksi talossa on useita näyttelyitä. John Nurmisen Säätiön hieno karttanäyttely jatkuu helmikuun lopulle, sitten avataan jännittävä vierailunäyttely Rikosmuseosta ja lokakuussa on luvassa hyvinkin monenlaisia juhlatunnelmia.

Toivon, että kaupunginmuseo voisi tarjota kohokohdan jokaisen asiakkaansa arkeen!

TERVETULOA!

Tiina Merisalo
museonjohtaja/museidirektör

ETT JUBELÅR FÖRBI, ETT ANNAT FRAMFÖR

ÅR 2006 FIRADE Helsingfors stadsmuseum sin hundraåriga verksamhet genom att producera bland annat en historiebok, en vandringsutställning och en skrivtävling. Årets oförglömligaste stund var huvudfesten i stadshusets, förra Societetshusets, sal. Det var hjärtevärmande att se en stor sal fylld med folk för vilka stadsmuseet är viktigt och kärt. Ett stort tack till alla som gratulerade det jublande museet!

Man hann inte maska på museet under feståret – tvärtom. Ett för publiken osynligt, men massivt och märkvärdigt projekt utfördes av museiarbetarna, som under en stram tidtabell putsade, packade och flyttade föremålen från två stora lager till helt nya lokaler. Det tar ännu en lång tid att ställa lagren i ordning, men redan nu kan man konstatera att flyttningen var ett stort framsteg för samlingarnas välfärd. Alla

problem blev dock inte lösta, alltså arbetet fortsätter för att i framtiden få ett tidsenligt samlings- och konserveringscentrum.

Vår publik får festa också i år. Sederholmska huset, den äldsta byggnaden i stadskärnan som idag disponeras av stadsmuseet, fyller 250 år. Jubelåret till ära visas flera utställningar i huset. John Nurminens Stiftelses fina kartutställning pågår till slutet av februari, därefter öppnas en spännande gästutställning från Kriminalmuseet och i oktober kan man njuta av mest varierande feststämningar.

Jag hoppas att stadsmuseet kan erbjuda en höjdpunkt i alla sina kunders vardag!

VÄLKOMMEN!

Kaupunginmuseon satavuotis-
juhlassa kaupungintalon juhla-
salissa 26.9.2006 kuultiin kirjailija
Anja Snellmanin hauska ja oival-
tava puhe, jossa omat muistot ja
globaalit pohdinnat lomittuvat.

Teksti: Anja Snellman, kirjailija

Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo/Jukka Uotila

Memoria volatilis

Valomerkit ja pimeät pullot

UUSIA, niin kulttuurisia, rodullisia kuin kohtisuo-
raan poliittisia konflikteja syttyy tämän tästä ympäri
maailmaa. Lähi-idän tilanne on ja pysyy tulenarkana,
pommi-iskuja suunnitellaan ja
terroritekoja toteutetaan niin
idässä kuin lännessä, vähem-
mistöt ja enemmistöt kiistelevät
oikeuksistaan ja velvollisuuk-
sistaan niin pohjoisessa kuin
etelässä, pakolaisvirrat eivät ota
laantuakseen ja ihmiskauppa
kukoistaa.

Jopa vanhoissa eurooppalai-
sissa kulttuurimaissa kaivetaan
herkästi historian sotakirveitä,
viimeksi esimerkkinä Saksan
karkotettujen liiton suunnitte-
lema museonäyttely, joka alkoi
äkkivierastua hiertää Saksan
ja Puolan välejä. Näyttelyn tar-
koituksena oli kertoa toisen maailmansodan jälkeen
Itä-Euroopan maista karkotetuista saksalaista kuvin,
pääkirjoitin, kirjoitin ja esinein – mutta puolalaiset ko-
kivatkin näyttelyn loukkaavana
ja vääristelevänä. Ja pian oltiin jo
väittelemässä toisesta maailman-
sodasta. Vitriinien heijastuksista
ei nähty omaa peilikuvaa – vaan
vihollinen. Memoria volatilis, oi
häviävä muisti.

Museo on siis helposti paitsi
muistivarasto myös ruutivarasto.
Se voi parhaimmillaan palauttaa
mieleen terveellisiä tosiasioita,
oikoa harhaluuloja, perustella,
vääntää, haastaa, järkyttää ja
aikaansaada keskusteluja eri
tavoin ajattelevien, muistavien
ja maistavien ihmisten välillä.
Pahimmillaan se eriyttää, er-
kaannuttaa. Ei se noin ollut vaan
näin. Saman asian voimme muistaa tasan kahdella tavalla.
Tai niin kuin juutalaiset sanovat: kun kaksi juutalaista

kohtaa, vähintään kolme mielipidettä kohtaa.

Yksityiselle ihmiselle kaupunginmuseon kaltaisen
museon merkitys on usein henkilökohtaisen elämysten
ja suvun historian puolella. Suhde menneeseen aikaan,
katoamiseen, säilymiseen, muutokseen joka tapahtuu ja on
tapahtunut, sukupolvien ketjuun josta minä ja sinä ja hän
olemme kaikki lenkkejä. Tuttu kahvitölkki, pastillirasia,
tuoli, kankaan kuosi, kioskin lippa. Lamppuja syttyy ja
ovia aukeaa lapsuuden maisemiin ja perheen ja suvun men-
neisyyteen. Joskus liikuttavalla, joskus kipeälläkin tavalla.
Aina kuitenkin koskettavalla. Ahaa-elämyksiin saakka.

Kallion kaupunginosan kasvattina ja elämäniäisenä
helsinkiläisenä olen kirjoittanut eri aikakausien ja eri
kaupunginosien Helsingistä lukuisissa romaaneissani aina
Sonja O. kävi täällä –esikoisesta lähtien. Siinä tein kunniaa
synnyinkulmilleni Kalliossa, Sörnäisissä ja Alppilassa.
Olen – kuten lienee monikin tarinankertoja – käyttänyt
kaupunginmuseon tarjoamia palveluita juuri tuossa ais-
tien-avaus-koskettavuus-mielessä. Ja olen käyttänyt myös
erilaisten muiden museoiden palveluja herättääkseni
henkiin esimerkiksi vuosisadan alun Vanhaakaupunkia ja
Lammassaaren aluetta kuten Pelon maantieteessä, tai 70-
luvun Helsinkiä kuten Paratiisin kartassa. Tai Arabian ja
Toukolan aluetta kuten Arabian Laurissa. Tai Kumpulan
ja Käpylän historiaa kuten Äidissä ja koirassa. Tai kirjoit-
taakseni Korkeasaaren historiasta ja menneisyydestä kuten
Safari Clubissa.

Kirjailijana olen myös kohdannut tuon alun ison
ongelman, vaarattomammassa muodossa. Lukijoiden pa-
lautteessa. Ei se niin ollut. Ei siellä sellaiselta näyttänyt. Ei
Sturenkadulla tuoksunut iltaapäivisin kahvi vaan mausteet.
Ei Silkki-Saarana hatussa ollut muovivirusja vaan neili-
koita. Ja niin edelleen. Yksityiset muistot ovat yksityisiä.
Aistien summa. Mutta jokainen voi yrittää löytää niistä
myös yhteisiä asioita, yhteisiä tarinoita. Sinulla on sinun
kokemuksesi, minulla minun – mutta sama meri kaikissa
meissä.

Kysymys kuuluu siis kauneimmillaan: mitä sinä
muistat Silkki-Saarasta, millaisia asioita hän tuo sinun
mielesi? Näinä pirstoutuneiden eriytyneiskulttuurien, mo-
nenkirjavien alakulttuurien, monikulttuuristen haasteiden
ja monenmoisten globalisaatio-uhkien aikoina tällainen
on omiaan luomaan lempeää henkilökohtaista paikallista

Iloisia kohtaa-
misia ja tanssin
pyörteitä
kaupunginmu-
seon satavuotis-
juhlissa.

kansallista perusturvallisuutta. Ei sitä itsekästä ja uhittelevaa, vitriini-narsismia.

On myös hyvä muistaa, että museo tarjoaa maahanmuuttajillemme ikkunan meihin. Ehkä me tarvitsisimme Suvaitsevaisuuden museoita, joihin kokoaisimme eri kulttuurien ja kansakuntien, kaupunkien ja kylien muistoja – tasaveroisesti, samoilta ajoilta.

Tällaisen museon – tai kiertävän näyttelyn – olen nähnyt kerran Thessalonikissa. Eipä ole pitkä aika siitä, kun kristityt, juutalaiset ja muslimit kävivät toistensa luona juhlissa, samoilla kukkatoreilla ja vierailuilla hammamissa. Tuossa vaikuttavassa näyttelyssä oli kuvamateriaalia eri uskontojen rauhallisesta rinnakkainelosta.

Lapsille ja nuorille museo kalskahtaa aina jos ei nyt homeiselta niin joltakin tylsältä ja pinttyneeltä. Joskus olen miettinyt, pitäisikö museoihin houkutella nuoria samalla tavalla kuin jo parin vuosikymmenen aikana kirkkoon: rock-konserteilla ja muilla hypettävillä happeningeilla. Vai pitäisikö museoihin järjestää peräti jonkinlaisia tosi-tv-lähetyksiä tai Big Brother-showta?

Ei siis koululuokkien etanavanoja ja pikaisia pakkokäyntejä. Kun lapsemme olivat pieniä, pidimme perheeni kanssa tapana kiertää lähes vuosittain

kaupunkimme perusmuseot läpi. Tarinoiden kautta avasimme lapsille valokuvien ja esineistöjen maailmaa. Viimeisimmällä museokierroksellamme kerroin helsinkiläisten ravintoloiden aukioloajoista: kuinka valomerkit tulivat opiskeluaikoina 70-luvun lopulla ja 80-luvun alussa aika varhain verrattuna nykyisiin ja kuinka opiskeluaikoina joutuinkin usein etsimään pimeää pulloa, kun haluttiin jatkaa bilettämistä. Eikä se ollut Kallion Linjoilla ja kujasilla aina ihan vaaratontakaan. Tunsin itseni joksikin esidinosaurisen ajan asukkaaksi, tai kuin salakuljetettujen pirtupullojen ja kieltolain kokeneeksi...

”Pimeä pullo” oli minun murrosikäisille lapsilleni täysin uusi käsite. Ja koko asiasta riitti – ja riittää – hilpeyttä vielä pitkäksi aikaa. Ja siitä kerrottiin ja kerrotaan kavereillekin. Siksi, siksikin toivotan museolle onnea ja yleisöä jatkossakin – että myös liian varhaiset valomerkit ja pimeät pullot muistettaisiin.

Seurasaaressa kansantanssijat esittivät 1800-luvun helsinkiläistansseja pianisti Gustav Nyströmin säestyksellä.

Märkä asfaltti kiiltää Punavuorenkadulla.
Kuva vuodelta 1933.

Rikospaikka: Helsinki

Teksti: Klaus Kaartinen, amanuenssi, Rikosmuseo

Kuvat: Helsingin poliisilaitoksen kuva-arkisto, Rikosmuseo

Maaliskuussa Sederholmin talossa avataan näyttely, jonka on innoittanut harvinainen kuvakokoelma, Helsingin rikospoliisin lasinegatiivit vuosilta 1900–1960. Kuvat avaavat uuden näkymän pääkaupungin historiaan. Kamera on tallentanut hellahuoneita, takapihoja ja syrjäkujia – paikkoja, joita viime vuosisadan alkupuoliskolla ei kovin usein kuvattu.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ja keskusrikospoliisin Rikosmuseon yhteistyönä tehty näyttely valottaa Helsingin historian synkempää puolta itsenäistymisestä jatkosodan loppuun asti. Vaikka ajanjakso poikkesi monessa suhteessa nykyajasta, rikospoliisin työpäivän täyttivät pitkälti samantlaiset ongelmat kuin tänäkin päivänä. Rikosten taustalla olivat usein epäonninen rakkaus, päihteet ja syrjäytyminen. Ihminen ei loppujen lopuksi ole muuttunut kovinkaan paljon vuosisadan aikana.

RIKOSPOLIISI VALOKUVAA

Helsingin poliisilaitos on ollut koko historiansa ajan poikkeuksellinen verrattuna maan muihin laitoksiin. Pääkaupunkiseudun luonne ja koko ovat tehneet Helsingin poliisista tavanomaista poliisipiiriä itsenäisemmän ja kehityksen kärkeä seuraavan instituution. Myös

Tuntematon hellahuone
vuodelta 1938.

rikospoliisi oli ajan hermolla Helsingissä jo sata vuotta sitten. Rikospaikkakuvaaminen alkoi vuosisadan alussa, ja kuvaajina toimivat ammattikuvaajat, tunnetuimpana heistä Harald Rosenberg.

Helsingin rikospoliisin lasinegatiivikokoelma on säilyneistä kokoelmista laajin. Negatiiveja on tallessa 15 000, mutta 1990-luvun lopulla havaittiin, että niiden kunto alkoi kärsiä säilytysolosuhteista ja että luettelottoman kuva-aineiston käyttäminen oli vaikeaa.

Kuvakokoelman pelastamiseksi käynnistettiin 2001 Helsingin poliisilaitoksen ja keskusrikospoliisin Rikosmuseon yhteisprojekti. Kaikki kuvat käytiin läpi ja niistä valittiin pysyvästi tallennettaviksi noin 6 300, joukossa kaikki ennen vuotta 1950 otetut kuvat. Negatiivit puhdistettiin, digitointiin ja niihin liittyvä tieto tallennettiin tietokantaan.

Osa kuvista on vailla minkäänlaisia oheistietoja, ja niistä on vaikea päätellä, miksi kuva ylipäänsä on otettu.

Kameran takana rikospoliisin
valokuvaaja Harald Rosenberg.
Kuva vuodelta 1921.

Osittain säilyneet kuvauspäiväkirjat antavat useimmista kuvista ainakin jonkin verran tietoa, jota on kuitenkin jouduttu korjaamaan tutkimuksen edetessä.

EETTISIÄ PULMIA

Rikospaikkavalokuvien käyttö näyttelyissä ja julkaisuissa vaatii huolellista harkintaa. Kuvat on otettu

ihän muussa tarkoituksessa kuin yleisölle julkaistaviksi. Osa kuvista esittää elämän synkimpiä ilmiöitä henkirikoksista lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Onko jälkipolvilla oikeus kaivaa kuvat arkistosta ja julkaista niitä?

Viranomaiskäyttöön otettujen kuvien käyttöä rajoittavat eri lait, muun muassa julkisuuslaki, mutta vaikka vanha kuva ei nauttisikaan enää lain suojaa, on harkittava sen julkaisemisen seurauksia. Aineiston järkyttävyyteen vaikuttavat toki myös ajallinen ja

maantieteellinen etäisyys. Lehdissä näkee usein kuvia esimerkiksi tulvauhreista, kun onnettomuus on sattunut läntisen maailman ulkopuolella. Myös menneisyyden ilmiöitä on helpompi käsitellä kuin nykyä – arkeologisessa näyttelyssä pääkallon palanen ei järkytä, vaikka kyse on esi-isämme maallisesta jäännöksestä.

Media tarjoaa meille nykypäivän rikosuutisia yhä kiihtyvällä tahdilla – tulisiko museoiden kilpailla keltaisen lehdistön kanssa? Vastaus on luonnollisesti ei, mutta museoiden tulee kyetä käsittelemään vaikeita aiheita. Muuten kuva menneisyydestä jää yksipuoliseksi. Menneisyyttä kuvaava näyttely antaa eväitä myös nyky-yhteiskunnan kriittiseen tarkasteluun. Rikollisuus on aina ajankohtainen aihe.

AINUTLAATUISIA KUVIA

Pääosa kuvista on otettu rikostutkinnan yhteydessä. Niiden tehtävänä oli auttaa rikoksen selvittämisessä sekä toimia näyttönä oikeudenkäynnissä. Negatiivimateriaali oli kallista, eikä ennen sotia rikospaikalta otettu useinkaan kuin yksi kuva. Kuvakulmat harkittiin tarkkaan, jotta esimerkiksi koko huone saataisiin samaan kuvaan.

Henki- ja omaisuusrikoksiin liittyviä kuvia on otettu runsaasti sisätiloissa. Usein vainaja on jo ehditty siirtää pois, samoin kolaroineet ajoneuvot on korjattu liikenneonnettomuuksien tapahtumapai-

koilta. Kuva vaikuttaakin monesti aivan tavalliselta katunäkymältä.

Kuvat ovat palvelleet päätehtäväänsä eli rikostutkintaa ja oikeudenkäyntiä, mutta nykyajan tutkijan silmin ne ovat samalla tallentaneet erinomaisesti aikansa yhteiskuntaa. Erityisesti kodeista on runsaasti ainutlaatuisen aitoja kuvia. Rikoksia tehtiin kaikissa yhteiskuntaluokissa, ja kuvissa näkyy niin hienoston edustuskoteja kuin syrjäkujien hellahuoneita. Asuntoja ei ole siivottu kuvausta varten, vaan arki on yhtäkkiä pysähtynyt rikoksen sattuessa – kahvikin on saattanut jäädä kuppiin.

KIERTOKÄVELY POLIISIPIIREIHIN

Rikospaikka: Helsinki -näyttely vie kävelylle sotien välisen ajan Helsingin halki, maisemiin, jotka eivät kelvanneet matkailuoppaiden sivuille. Näyttely seuraa rikospoliisin kameraa ympäri kaupunkia, kuudessa poliisipiirissä. Kuvat tuovat esille rikospoliisin työn koko kirjon. Mukana on tavanomaisia rikoksia liikenneonnettomuuksista itsemurhiin, ryöstöistä tappoihin. Toisaalta joukossa on hyvinkin kammottavia tapauksia, lasten raiskauksista paloittelusurmiin.

Näyttelyn tarkoituksena ei ole järkyttää karmeilla kuvilla, eikä kuolleiden ihmisten näyttäminen ole itsetarkoitus. Monissa raskaisiin rikoksiin liittyvissä kuvissa ei ole mitään näkyvää viitettä tapahtuneesta, ja vain kuvan yhteydessä kerrottu tarina tuo esille kammottavan totuuden.

Näyttelyyn valitut rikospaikkakuvat ovat kiinnostavia myös sellaisinaan, ilman tietoa niihin liittyvistä rikoksista. Rikospoliisin kamera on kuvannut kaupunkinäkömiä sellaisilta alueilta, joista ei ole tallentunut valokuvia kaupunginmuseon kokoelmiin. Moni tuttu paikka näyttää aivan toiselta rikospoliisin kuvaamana, kun kamera on asetettu hieman tavanomaisesta poikkeavaan kohtaan. Rikokset tapahtuvat yleensä hieman syrjemmällä, kulman takana tai pihan puolella.

Näyttelyä täydentää ja syventää julkaisu, jossa rikospaikkavalokuvien antia esitellään useista näkökulmista. Artikkelit käsittelevät muun muassa kuvista aukeavia harvinaisia Helsingin maisemia ja erilaisten helsinkiläiskotien asuinoloja. Kuvia tarkastellaan sekä poliisin työn että valokuvataiteen kannalta. Myös 1920–30-lukujen rikollisuutta ja rikosuutisia esitellään.

RIKOSPAIKKA: HELSINKI 30.3.–2.9.2007
Sederholmin talo,
Aleksanterinkatu 16–18.
Auki ke–su klo 11–17.

Mystinen kuolema
Tilkan sotilas-
sairaalan lähellä
vuonna 1933.
Upseeri löytyi kuol-
leena tien vierestä,
mutta mitään merk-
kejä väkivallasta ei
havaittu.

Rakkaussuhteen onneton päätös maitopuodin eteisessä. Kuva vuodelta 1928. Kuvaa on käsitelty uhrien yksityisyydensuojan takaamiseksi.

Pirtua pianossa. Poliisin takavarikoima piano on osoitus kansalaisten luovuudesta kieltolain aikana 1920-luvulla.

Tt

Tutkijan työpöydältä

KAUPUNKILAISET OTTAVAT USEIN YHTEYTTÄ KAUPUNGINMUSEOON KYSELLÄKSEEN HELSINGIN HISTORIAAN LIITTYVISTÄ AIHEISTA. USEIN KYSYMYKSET KOSKEVAT PAIKANNIMISTÖÄ. TÄLLÖIN MUSEON TUTKIJA KUROTAA KÄTEENSÄ *HELSINGIN KADUNNIMET 1-3* -TEOKSEN (ELLEI SATU MUISTAMAAN VASTAUSTA ULKOA). MAINIO KIRJASARJA ON HELPOSTI SAATAVISSA KAUPUNGINKIRJASTOSTA JA OSTETTAVISSA MUSEOKAUPASTA, SOFIANKATU 4.

ARABIA

1700-luvulla ja 1800-luvun alkupuolella kansa nimesi toisinaan syrjäisiä paikkoja Raamatussa mainittujen seutujen mukaan, mikä tavallaan leikkimielissä viittasi niiden etäisyyteen. Helsingin Vanhastakaupungista tunnetaan tuolta ajalta paikannimet *Jerikohagen*, *Kanaansland* ja *Arabi-åkern* eli Jerikonniitty, Kaanaanmaa ja Arabianpelto.

Kun Helsingin kaupunkialueen ulkopuolisia maa-alueita alettiin vuokrata asumis-, viljelys- ja teollisuuskäyttöön 1830–40-luvulla, lohkotuille tonteille annettiin usein värikkäitä nimiä. Niinpä kallioinen alue nykyisen Eduskuntatalon tienoilla sai nimen Arkadia muinaisen Kreikan vuorimaakunnan mukaan ja vielä jylhempi alue Töölönlahden pohjoispäässä sai peräti nimen Alpen eli Alpit. Nykyisin kaupunginosan nimi on Alpila – Alphyddan alueella sijainneen Alphyddan- eli Alppimaja-nimisen ravintolan mukaan.

Yhtä luontevasti kaukainen Arabian tontti sai vuonna 1840 nimen alueen vanhojen kansanomaisen nimitysten perusteella. On silkkaa sattumaa, että ruotsalainen Rörstrand-yhtiö hankki juuri tämän tontin posliini- ja fajanssitehtaansa käyttöön 1874 ja että tehdas itsenäistyessään 1884 otti nimekseen Arabia Aktiefabrik. Arabian nimi on myöhemmin innoittanut Kumpulän muut eksotiset kadunnimet kuten Jaavan- ja Sumatrantien sekä Intian- ja Syyriankadun.

Jere Jäppinen

MILLAISENA MUISTAN kevään 1981, muistanko mitään tuosta kevästä? Ainakin muistan erään lämpimän ja sateettoman päivän, jolloin luokkamme teki retken Ruiskumestarin taloon. Suorastaan jännitti matkustaa kaakkoisesta asuinlähiöstä tuntemattomaan Kruununhakaan. Moneen kertaan tutkin reitin puhelinluettelon kartalta, jotta osaisin tapaamispaikkaamme Liisankadun ja Snellmaninkadun kulmaan. En ollut koskaan käynyt kantakaupungin asuinkortteleissa, ja koko ympäristö vaikutti minusta aivan ihmeelliseltä.

Kun viimein saavuimme Kristianinkadulle, havaitsin ahtaiden kivitalojen välissä pienen okrankeltaisen puurakennuksen. Astuimme portista sisäpihalle, ihmetelimme hetken miljöötä ja menimme opettajan johdolla sisälle rakennukseen. Vilkaisin vielä olkani yli pihalle ja suureksi ihmeekseni näin parhaan ystäväni istuvan keskellä pihaa. Hän oli ottanut koulurepustaan esille pienen piirustusleh-tiön ja näytti piirtelevän siihen jotain.

Pystyn vielä muistamaan talon tuoksun. Se tuoksui puulta, ja siinä oli jotain, mikä toi mieleeni kesämökkimme hirsisen saunarakennuksen. Tuoksuun saattoi sekoittua lievä savunhaju, mutta tästä asiasta en ole aivan varma. Kun nyt tavoitelen tuota tuoksua, ihmettelen, kuinka vahvasti tällainen hajuaiistiin liittyvä muisto voi nousta mieleen. Pystyn myös palauttamaan aistimuksen rauhasta ja aivan tietynlaisesta hiljaisuudesta. Se on hiljaisuutta, jota mikään ääni ei pysty rikkomaan. Ja vaikka ympärilläni oli ihmisiä, olin siinä tilassa yksin ja uskoin ymmärtäväni, mitä tarkoitetaan ajan pysähtymisellä.

Luultavasti opas kertoi meille talon historiasta ja sen entisistä omistajista, mutta luulen, etten opastuksesta paljoakaan enää muista. Eräs aika hauska asia selostuksesta on kuitenkin jäänyt mieleeni. Opas kyseli meiltä, keksimmekö kuinka talo oli voinut säilyä kunnossa kaikki nämä vuodet. Luultavimmin meillä ei ollut kovinkaan suurta tietämystä rakennustekniikasta, koska kukaan ei uskaltanut vastata hänelle mitään kekseliästä.

Hetken odotettuaan opas alkoi ihmeeksemme naputtaa kengäl-lään lattiaa: ”Katsokaa alas, mitä näette?” hän kysyi. Olin mielestäni viisaasti päätelty, että talon on täytynyt säilyä lattiansa ansiosta, mutta onneksi pysyin hiljaa. Olin saanut hävetä silmät päästäni, jos olisin mölähättänyt päätelmäni ääneen. Juuri kun olin sanomaisillani jotain, opas yhtäkkiä kumartui ja avasi lattiassa olevan luukun: ”Katsokaapa kellariin”, hän kehotti, ja keräännyimme kellariluukun ympärille yhä enemmän kummissamme. ”No, miksi talo on säilynyt?” opas yhä tivasi meiltä leikkimielinen virne kasvoillaan. ”Katsokaas... se seisoo vahvoilla suurilla kiviperustuksilla, ja sen alapohja pääsee tuulettumaan.” Tuolloin vakuutuin, että jos joskus rakentaisin talon, siihen tulisi vahva perustus ja hyvä kellari.

Katselin kotimatalla ystäväni piirroksia talosta ja sen pihapiiristä. ”Mikset tullut sisälle? Siellä oli ihan jännää”, kysyin. ”En uskaltanut”,

Jan Alanco

Eija Hiltunen

ystäväni vastasi ja jatkoi: ”Pelkään, että talon asukkaat häiriintyvät vieraista ihmisistä, koska heidän rauhansa rikkoontuu. Tämä kuulostaa varmasti oudolta, mutta minä uskon, että tuollaisissa vanhoissa puurakennuksissa saattaa olla sellaista elämää, mitä emme vain näe. Etkö todella aistinut siellä mitään epätavallista?”

Naureskelin ystäväni jutuille, mutta tunsin pienen sisäisen puistatuksen. Uskaltaisinko käydä talossa yöllä ja yksin, silloin kun se on hiljaisena ja tyhjiällä? Illalla vuoteessa mielikuva talon menneistä asukkaista alkoi todella vaivata minua, enkä saanut ystäväni sanoja mielestäni. Minähän olin aistinut talossa jotain erikoista, mutta olin silloin pitänyt sitä hiljaisuutena ja rauhana. Minua pelotti ajatus, että olin kiusannut jotain henkiolentoa ja häirinnyt hänen rauhaansa. Jostainhan kummitusjuttujenkin täytyi olla peräisin.

Viimein nukahdin ja aloin tietysti nähdä unta talosta. Siinä unessa kävelin jälleen pitkin Kristianinkatua ja ilokseni näin kauniin ruskean hevosen seisovan rattaitse Ruiskumestarin talon edessä. Rattaat oli lastattu huonekaluilla, joita jotkut miehet nostelivat kadulle. Menin taputtelemaan hevosta, kun toinen miehistä kääntyikin minuun päin. ”Hei, ei tuohon ole nyt aikaa, tule heti auttamaan!” hän huusi minulle. Yritin hädisäni nostaa jotain piirongin tapaista mutten saanut sitä hievahtamaankaan. Jostain syystä päätin mennä sisälle taloon ja näin siellä naisen, joka järjesteli liinavaatteita. Hän kääntyi hymyillen minua kohti. Siihen heräsin ja olin unesta niin innoissani, että kirjoitin siitä heti päiväkirjaani. Ajattelin kertoa unesta ystävälleni, mutta asia kuitenkin unohtui. Pikku hiljaa haihtui muisto luokkaretkestä ja okrankeltaisesta talosta.

Vuosia kului, kävin kouluni, opiskelin, asetuin työelämään ja perustin oman kodin. Lapsuudenkodissani asui enää leskeksi jäänyt äitini, ja hän päätti muuttaa Helsingin keskusta. Sopiva asunto löytyi Kristianinkadulta. Työpaikkani sijaitsi myös Kruununhaassa, joten ehdin usein vierailla äitini luona töiden jälkeen. Monia kertoja kuljin Ruiskumestarin talon ohitse muistellen keväistä luokkaretkemme. Tutustuimme äitini kanssa ympäristön nähtävyyksiin ja luonnollisesti kävimme myös Ruiskumestarin talossa.

Mielenkiinnolla kuuntelin oppaan selostusta tapeteista, huonekaluista ja tietysti talon entisistä asukkaista. Melkein hartaana odotin, että opas olisi

Keväinen retki Ruiskumestarin taloon

Teksti: Solja Saarto

Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo

Kaupunginmuseon sata-vuotisjuhlan kunniaksi järjestettiin viime syksynä kirjoituskilpailu, jolla kerättiin kaupunkilaisten museomuistoja. Kirjoitusten joukosta nousi arvioijien suosikiksi Solja Saarron vahvasti omakohtainen, eletyn ja koetun makuinen tarina.

avannut lattialuukun ja esittänyt kuulijoilleen kysymyksen talon säilyvyydestä. Minä olisin päässyt loistamaan! Yritin jopa johdatella opasta toteamalla: ”Tämä talo on säilynyt hyvin.” Ajatuksenani oli kuljettaa keskustelu viimein kellariin ja kiviperustuksiin. ”Niin, taloa hoidetaan oikeaoppisesti, ilmankosteus ja lämpötila ovat juuri oikeat”, opas sanoi. Tästä tiedosta järkytyin niin, etten enää uskaltanut ottaa perustuksia puheeksi. Ehkä se toinen opas olikin vain tahtonut järjestää teineille hieman jännitystä. Ei, olin vakaasti päättänyt pysyä kannassani kellarin ja perustusten suhteen mutta päätin sillä hetkellä pitää asian omana tietonani. Talon ulkopuolella sanoin äidilleni: ”Minä muuten tiedän, miksi tuo talo on vielä pystyssä”, ja kerroin teoriastani. Huomasin, että minua katsottiin epäillen.

Joitakin aikoja sitten äitini kuoli, ja tuli aika sanoa hyvästit myös hänen asunnolleen. Jostain syystä minulla oli vahva, mutta tavattoman surullinen tunne siitä, etten enää koskaan palaisi tuolle rauhalliselle kadulle. Sillä kertaa olin tullut kotoa autolla ja pysäköinyt sen Välikadulle. Tarkistettuani tyhjän asunnon päätin vielä kerran kävellä Kristianinkadun päähän. Nousin ylös katua ja puolivälissä vaihdoin puolta päästäkseni kulkemaan läheltä Ruiskumestarin taloa. Se ei ollut auki, mutta yritin kurkistella ikkunoista sisälle. Kiitos talon korkeiden perustusten, en ylettänyt ikkunoihin, ne olivat minulle aivan liian ylhäällä. Hieman harmissani vaihdoin takaisin kadun vastakkaiselle puolelle ja päätin palata autolleni. Haikeana vilkaisin vielä taloa ja heilautin sille kättä kuin hyvästiksi. Ja... aivan hetken näin sen ikkunassa hahmon, joka vilkutti minulle. Näky katosi pian, jatkoin matkaa autolleni ja ajoin kotiin.

**Toinen palkittu kirjoitus,
Sirpa Seppälän muistelu,
julkaistaan syksyn Sofiassa.**

Eija Hiltunen

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry:n
tarkoituksena on tukea museon työtä ja lisätä
helsinkiläisten tietoja museotoiminnasta.

Teksti: Leena Hakli, puheenjohtaja
Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

Mihin museonystäviä tarvitaan?

YHDISTYS PERUSTETTIIN lähes 20 vuotta sitten vuonna 1988. Nykyään jäseniä on viitisen sataa. Vuosittain yhdistykselle valitaan hallitus ja puheenjohtaja, jotka suunnittelevat ja toteuttavat ohjelman sihteerin avustuksella. Yhdistys tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden syventää Helsingin ja sen lähialueen historian tuntemustaan järjestämällä esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia sekä asiantuntijain opastamia retkiä ja vierailuja erilaisiin, myös harvoin yleisölle avoimiin kohteisiin. Jäsenistö osallistuu omassa tahdissaan ja esittää myös toivomuksia ohjelmiksi.

Jäsenten keskuudessa suosittuja ovat olleet käynnit museoissa ja näyttelyissä. Helsingin kaupunginmuseon näyttelyiden avajaisiin ja tapahtumiin jäsenistölle tulee kutsu. Lisäksi vielä on järjestetty opastettuja käyntejä.

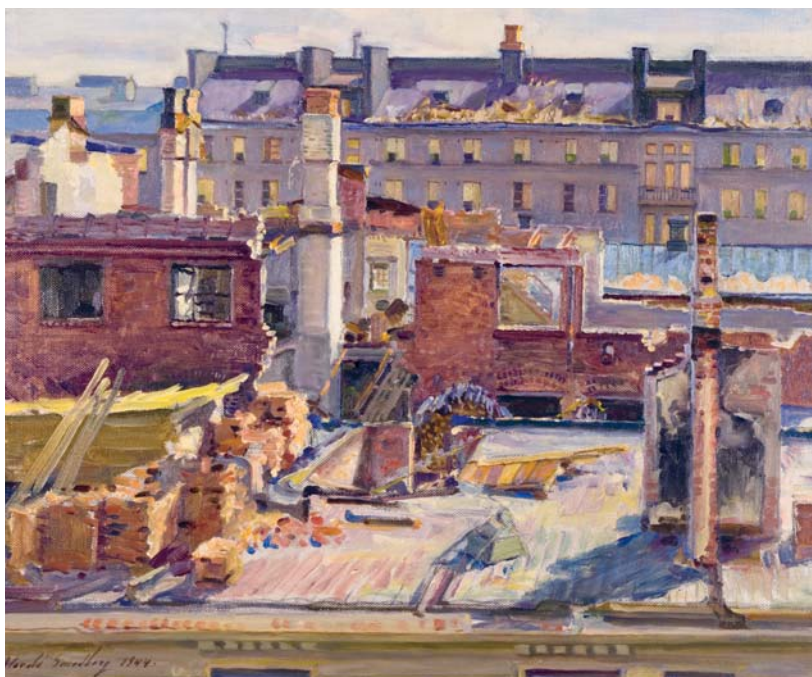
Bussilla on tehty matkoja Kuninkaantietä itään ja länteen ja käyty kiinnostavissa kohteissa myös muualla Etelä-Suomessa kuten Hämeenlinnassa, Lohjalla ja Askaisissa. Kolmena kesänä on tutustuttu Ruotsissa linnoihin, kartanoihin ja taitelijakoteihin. Virossa on Tallinna ollut kohteena pari kertaa ja kartanot kerran. Vuonna 2007 on tarkoitettu tutustua Turun seutuun tarkemmin kahden päivän matkalla ja käydä Baltiassa. Matkoihin osallistuvat maksavat kulut itse.

Yhdistyksen jäsenmaksu on 17 € varsinaisilta jäseniltä ja 8,50 € perheenjäseniltä. Kertyvät varat käytetään museon hyväksi vuosittain päätetyin tavoin. Vuosina 2004 ja 2005 ystävät kustansivat muutamien näyttelyihin tulevien arvokkaiden esineiden konservoinnin. Tuomarinkylän kartanossa on eri vuosisatojen sisustuksia esittelevä näyttely ”Tyylikästä”. Siellä on esillä 1700-luvulta oleva kustavilainen sohva, jonka alkuperäisen mukainen nahkapäällystyks pestyttiin toteuttamaan ystävien avustuksella. Museossa näytteillä olevien esineiden pitää selittämättäkin toimia totuudellisen tiedon välittäjinä ja tuoda katsojille monipuolista viestiä menneisyydestä.

Yhdistys tukee museota myös jakamalla stipendejä erilaisiin tarkoituksiin museon työntekijöille. Matka-apurahat on valittu hakemuksissa esitetyistä kohteista, ja stipendien saajat ovat sitten esitelleet työtään ja stipendimatkinsa tuloksia yhdistyksen kokouksissa.

TUOREITA LAHJOITUKSIA

Vuonna 2006 ystävät ovat lahjoittaneet museon kokoelmiin kolme huutokaupoista hankittua Helsinkiä esittävää öljymaalauksia ja kolme vanhaa valokuvaa. Kun mielenkiintoinen esine ilmestyy myyntiin, tilanne on ainutkertainen, ja silloin on toimittava nopeasti. Seuraavan kerran sama tai samankaltainen esine on myynnissä ehkä kymmenien vuosien kuluttua. Museoiden ja tutkimuksen kannalta huutokaupat ovat vaikeita, koska useimmiten tiedot esineiden aikaisemmista omistajista ja muista vaiheista ovat hävinneet.

Pietarinkatu 12 Helsingin pommitusten jälkeen helmikuussa 1944. Arkkitehti Harald Smedberg (1884–1963) on matrikkeliin ilmoittanut harrastukseensa taidemaalauksen.

Näkymä Pohjoissatamasta Katajanokalle päin vuonna 1928. Taiteilija Eric Vasström (1887–1958) oli piirustuksen ja kaunokirjoituksen lehtori Helsingin ruotsinkielisessä lyseossa ja suosittu muutokuvamaalari.

Nyt hankitut taulut ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita, koska ne esittävät muuttunutta kaupunkiamme. Eric Vasströmin maalauksen halkolaituri on tallella ja nykyisin perinnerekisterissä olevien puulaivojen käytössä, mutta halkoja ei tuoda enää kaupunkiin laivoilla. Arkkitehti Harald Smedbergin pommitusten jälkeen maalaama näkymä on järkyttävä ja harvinainen välähdys 1940-luvun tilanteesta. Vaasalaisen Frans Hautalan työ Hermannista kuvaa aluetta, jossa juuri nyt tapahtuu muutoksia. Alkuperäisissä tammikehyksissä olevat valokuvat Siltasaaresta voivat toimia myös sisustusesineinä antamansa tiedon lisäksi. Kaikki museonystävien hankinnat sovitaan museon kanssa etukäteen.

Museonystäviin voi liittyä kaupunginmuseon kotisivujen Palvelut-sivun kautta tai noutamalla liittymislomakkeen jostakin museon näyttelypisteestä.

Hermannin kaupunginosaa Helsingissä vuonna 1942. Taiteilija Frans Hautala (1875–1952) on toiminut Vaasassa.

VARASTOMUUTON VAIHEITA

Vastuu siirtyy kokoelmamuseomestareille

Teksti: Elina Kallio, intendentti

Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

Vielä vuosi sitten kaupunginmuseolla oli kolme erillistä varastoa. Taide- ja tekstiilivarasto sekä aiempi pää-varasto on nyt yhdistetty kokoelmakeskukseksi, jossa on lisäksi työtilat esinetutkijoille ja konservattoreille. Aivan uutena ammattiryhmänä museossa ovat aloittaneet työnsä kokoelmamuseomestarit.

Kaupunginmuseon varastomuuton mittasuhteista kertovat loputtomat huolellisesti pakattujen ja suojattujen esineiden rivit, jotka odottavat vielä järjestämistä hyllyihin.

JULKISTEN KOKOELMIEN VARASTO muutti kesän aikana Vantaalle uusiin tiloihin, joissa on mahdollista varastoida myös kokoelmien kookkaimmat esineet kuten Sompasaaren vuonna 1954 puretun huvimajan seinä, kenkäkauppias Toivosen myyntitiski Hakaniemen hallista sekä hautaustoimisto Frans J. Holmbergin ruumisvaunut.

300 000 esinettä käsittävän kokoelman muutto on ollut mittava urakka ja työt jatkuvat vielä vuoden 2007 ajan muuttolaatikoiden purkamisella sekä esineiden hyllytyksellä. Muutto on vaikuttanut välillisesti koko museon toimintaan, koska osa henkilökunnasta on keskittynyt viimeisen vuoden ajan vain muuttoon. Työläs muutto on vienyt lukemattomia työtunteja ja budjettieuroja, mutta parantuneiden säilytysolosuhteiden lisäksi muutto on tuonut useita tervetulleita muutoksia museovarastoihin.

Esinetutkija Tiina Heino ja tekstiilikonservaattori Maarit Heikkinen ovat jo ehtineet havaita kokoelmakeskuksen edut. Molempien mielestä on merkittävä parannus, että esinekokoelmista vastaavat työntekijät työskentelevät nyt yhdessä samoissa tiloissa kokoelmien kanssa.

Yhteistyön edut ovat molemminpuolisia. Konservattorin näkemys esineestä ja sen valmistusmateriaalista avaa tutkijalle uuden näkökulman. Tutkija tarkastelee esinettä usein lähtökohtanaan sen käyttötarkoitus, mikä taas voi auttaa konservaattoria määrittelemään konservoinnin asteen. Kokoelmakeskuksessa on tutkijoiden ja konservaattoreiden työhuoneiden lisäksi työtilat kokoelmista vastaaville museomestareille sekä museoavustajalle.

Osoitteiden vaihtumisen lisäksi merkittävin muutos on kahden uuden museomestarin vakanssin saaminen. Kokoelmista vastaavat museomestarit työskentelevät kokoelmakeskuksessa ja julkisten kokoelmien varastossa erotukseksi näyttelymuseomestareista, joiden vastuulla ovat museon näyttelypisteet ja näyttelyiden rakentaminen.

Ville Heinonen aloitti kokoelmamuseomestarin työt heinäkuussa, jolloin julkisten kokoelmien varaston muuttokuljetukset olivat jo käynnissä. Kaupunginmuseon esinekokoelmat ja varastot tulivat hänelle tutuiksi siviilipalvelusaikana. Työtehtävien monipuolisuus ja itsenäisyys olivat ne tekijät, jotka saivat puusepäksi kouluttautuneen nuoren miehen hakemaan museomestariksi. Kokoelmamuseomestareiden työnjaossa Villen vastuulle kuuluvat huonekalut ja julkisten kokoelmien varasto kokonaisuutena. Lisäksi hän vastaa kuljetuksista ja hyllyrakenteista. Toinen heinäkuussa aloittaneista museomestareista, Sanna Niemi-Pynttäri, vastaa pienesinekokoelmasta.

UUDET TILAT SATAPROSENTTINEN PARANNUS

Kokoelmamuseomestarit vastaavat kokoelmista ja niiden säilytystiloista kokonaisuutena. Kahden kiinteistön ylläpito ja yhteistyö vuokranantajien, huoltomiesten ja siivoojien kanssa vie osansa työajasta. Vakituisten kokoelmamuseomestarien saaminen museoon on vapauttanut esinetutkijat ja konservaattorit keskittymään enemmän perustehtäviinsä, kun käytännön työtehtävät kuten kuplamuovin tilaaminen ja tuohyönteistorjunta ovat siirtyneet kokoelmamuseomestareille.

Uutta julkisten kokoelmien varastoa Ville Heinonen kuvailee sataprosenttiseksi parannukseksi aikaisempaan varastoon verrattuna. Kuusi metriä korkeassa varastossa kuormalavahyllyt ulottuvat kattoon asti. Esineiden käsittely ja ylimmälle hyllylle nostaminen vaatii hänen mukaansa tiettyä tarkkuutta tekemisissä, mutta hyllyratkaisu on tehokas ja toimiva.

Kokoelmamuseomestari Ville Heinonen lavanostimen ohjaimissa.

Kaikki isot esineet pikkutuoleja ja -pöytiä lukuun ottamatta on siirretty muutossa kuormalavoille, jolloin niiden siirtely helpottuu ratkaisevasti. Kuormalavaa pidemmille esineille kuten sohville ja rautaporteilte on teetetty mittatilaustyönä erikoispitkät kuormalavat, jolloin nekin ovat yhden ihmisen liikuteltavissa joko pumppukärryillä tai trukilla.

Ville Heinonen ei vielä osaa nimetä työnsä huonoja puolia tai ikäviä rutiineja. Sen sijaan hänellä on selkeä tavoite työelleen:

– Tämän koko hirveän ison ja mielenkiintoisen kokoelman on oltava saatavilla ja helposti käytettävissä näyttelyitä tehtäessä. Toisaalta logistiikkaa voi kehittää loputtomiin.

Kokoelmien laajuus on Villen mukaan myös haaste, koska mikään toimenpide – pakkaustapa tai hyllyratkaisu – ei päde kaikkiin esineisiin. Huonekalut ja niiden säilytysvaatimukset puuseppä tuntee hyvin.

– Taidekokoelma ja metalli materiaalina ovat vieraampia, joten niiden käsittelyssä on ensin kysyttävä neuvoa konservaattoreilta.

Todennäköisesti ja toivottavasti Ville Heinonen ei ehdi jäädä kehittämään uusien varastojen logistiikkaa loputtomiin. Sekä kokoelmakeskuksen että julkisten kokoelmien varaston vuokrasopimukset on tehty kuudeksi vuodeksi. Kaupunginmuseon tavoitteena on tulevaisuudessa saada oma, museologiset vaatimukset täyttävä keskusvarasto, jossa kokoelmia olisi mahdollista esitellä myös yleisölle.

Teksti ja kuvat:
Markku Heikkinen, tutkija

Eteläesplanadille tehdyn kaivannon keskellä ja oikealla seinämällä näkyy jälkiä palaneesta hirsiseinäisestä kellarikuopasta, joka tuhoutui kenties venäläisten hyökätessä 1713.

Eteläesplanadin alta löytyneet hiiltyneet viljanjyvät ovat ehkä muisto isonvihan kauhuista.

VIIME TALVENA ja keväänä tehtiin pitkin vanhan keskustan, 1600- ja 1700-lukujen Helsingin, katuja ja puistoja syviä kaivantoja muun muassa kaukojäähdytysputkiston ja tulvavesiviemärin rakentamiseksi. Viikkoja kestäneet kaivutyöt synnyttivät paljon keskustelua ja herättivät vaatimuksia töiden nopeuttamisesta. Arkeologille kaivannot avasivat kuitenkin kiintoisan mahdollisuuden tunkeutua kaupungin vanhoihin kerroksiin poikkeuksellisen laajalla alueella.

ISOVIHA KADUN ALLA?

Eteläesplanadilla tehtiin kaukojäähdytysputkistoa arkeologisesti kiinnostavalla alueella. Fabianinkadun kohdalla sijaitti 1600–1700-lukujen vaihteessa asuinkortteli, joka näkyi paksumpana kulttuurikerroksena kaivannossa. Myös ravintola Kappelin, valtioneuvoston juhlahuoneiston ja niiden välisen katualueen kohdalla oli koko Ruotsin ajan kortteli.

Juhlahuoneiston edustalta tulivat esiin rakennuksen jäännökset. Havaittavissa oli vain paksu tumma kulttuurikerros ja putkikaivannon pohjan alapuolelle ulottuva kellarikuoppa, josta oli jäljellä puurakenteita. Kellarikuopasta löytyi runsaasti hiiltyneitä viljanjyviä. Muut löydöt käsittivät palanutta lasia, astioiden ja liitupiippujen paloja, veitsen ja rautaesineitä.

Kellarikuopasta esiin noussut Kaarle XII:n kuudennesäyrin raha vuodelta 1707 ajoittaa löydön 1700-luvun alkuun. On mahdollista, että rakennus paloi 10.5.1713 helsinkiläisten paetessa hyökkääviä venäläisiä ja sytyttäessä kaupunkinsa tuleen. Hiiltyneet jyvät ovat siis ehkä draamallinen todiste isonvihan alusta.

KADONNEEN LAHDEN RANTAA ETSIMÄSSÄ

Esplanadinpuiston käytävälle kaivettiin tulvavesiviemäriä varten kolme metriä leveä ja lähes neljä metriä syvä kaivanto Unioninkadulta Runebergin patsaalle ja siitä Kluuvikadulle. Kaivannon kohdalla ei sijainnut kortteleita Ruotsin aikana. Nykyisen Kappelin pohjoispuolella oli tällöin aukio, johon johti lännestä maantie. Kappelin edustalta, noin 75 cm maanpinnan alapuolelta, löytyikin tien pohjarakenteisiin kuuluva mukulakiveys savipatjan sisällä ja sen alta vielä tiilimurskakerros.

Vanhon karttojen mukaan kaivannon pohjoisreunan kohdalta alkoivat asuinkorttelit, mutta niiden rakenteista ei tehty havaintoja. Ne lienevät tuhoutuneet jo kauan sitten puiston puita istutettaessa. Kaivannoista tuli esiin myös 1800-luvun lopun lohkokivistä tehty viemäri, jonka rakentaminen lienee osaltaan hävittänyt vanhoja kerroksia.

Vanha Helsinki viemärimontussa

Keskustan revityt kadut ja ammottavat kuopat ärsyttävät usein helsinkiläisiä. Kaivannot edistävät kuitenkin paitsi kunnallistekniikkaa myös kaupunki-arkeologista tutkimusta.

Fabianinkadun länsipuolella Esplanadinpuiston kiintoisin arkeologinen kysymys oli, löytyisikö täältä muinaisen Kluuvinlahden ranta. Kluuvinlahti ulottui aikoinaan Töölönlahdelta Esplanadille. Vuosien 1696–1707 kartan mukaan rantaviiva kulki suunnilleen puistokäytävän pohjoisreunan kohdalla. Jo vuoteen 1810 mennessä ranta oli vetäytynyt kauemmaksi maankohoamisen ja täytön vaikutuksesta. Kluuvinlahti kuivatettiin ja täytettiin kokonaan 1800-luvun puolivälissä nykyisen Aleksanterinkadun keskiosien, Rautatien ja ratapihan tieltä.

Kluuvinlahden 1600-luvun rantaviivan kohdalla puistokäytävän hiekkakerrosten alta tuli esiin reilusti yli metrin paksuinen louhittujen kivien kerros. Sen alta löytyi muita täytemaakerroksia, joilla käytävä on nostettu nykyiselle tasolle 1820-luvulla puistoa rakennettaessa. Niiden alla oli noin 70 cm paksu tumma maakerros ja sen alla lähes koskemattomia silti- ja savikerroksia.

Tummassa kerroksessa oli muun muassa oksanpätkiä, puulastuja, tuohia, luita ja esinelöytöjä. Kyseessä on alkuperäinen maanpinta, joka sijaitsee noin 2,80 metriä nykyisen maanpinnan alapuolella ja noin metrin nykyisen merenpinnan yläpuolella. 1640-luvulla merenpinta taas sijaitsi noin 90 cm nykyistä korkeammalla. Tumman kerroksen löydöt kertovat ajasta, jolloin Kluuvinlahden pohjukkaa käytettiin kaatopaikkana. Kluuvinlahden ranta siis löytyi!

TUHOUTUNEITA KERROSTUMIA

Entistä Kluuvinlahtea on myös Mikonkatu, jonka kaivannoista saattoi toivoa jälkiä alueen kuivatukseen liittyvistä 1830–40-luvun rakenteista kuten katujen perustoiksi tehdyistä risupedeistä ja kivi- ja puukerroksista. Valitettavasti aiemmat kaivutyöt olivat tuhonneet kaikki vanhat kerrokset.

Myös Kluuvikadun, Yliopistonkadun ja Vuorikadun risteyksessä kaivantoihin luotiin toiveikkaita arkeologisia silmäyksiä, koska Kluuvikadun tienoilla sijaitsi 1600–1700-luvulla Kluuvinlahden rantakortteleita. Katujen alta paljastui kuitenkin vain valtava putkien ja johtojen viidakko.

Putkien väliin oli silti jäänyt kapeita maakaistaleita, joista saattoi tutkia vanhojen maakerrosten kohtaloa. Jäljistä päätellen alkupeleistä maanpintaa loivennettiin, kun uuden asemakaavan mukainen Hallituskatu (nykyinen Yliopistonkatu) rakennettiin 1800-luvun alussa Ruotsin aikaisten kortteiden läpi. Alueen 1600–1700-luvun kerrokset poistettiin siis jo tällöin.

Kallioisessa Helsingissä maakerrokset ovat usein ohuita. Monin paikoin katuja rakennettaessa maakerrokset on jo 1800-luvulla poistettu, kalliota tasoitettu ja kunnallistekniikan kanavat louhittu kiveen. Näissä tapauksissa historialliset kulttuurikerrokset ovat hävinneet täysin. Keskustan kaivannoissa tämä tuli vastaan muun muassa Yliopistonkadulla Kansalliskirjaston kohdalla ja Mariankadulla Ritarihuoneen luona.

Vaikka keskustan kunnallisteknisten kaivantojen tutkimuksissa ei yleensä tule esiin mitään suuria rakenteita tai erikoisia löytöjä, niistä saadaan arvokkaita havaintoja maakerrosten koostumuksesta. Tätä arkeologisen tutkimuksen kannalta keskeistä perustietoa ei Helsingistä ole riittävästi. Mitä paremmin arkeologi tuntee kaupungin maanalaisen maiseman, sitä helpompaa on paikantaa todennäköiset arkeologisesti mielenkiintoiset kohteet.

Kaupunginmuseon uuden, vuonna 1972 avatun perusnäyttelyn mainosta pidettiin aikoinaan rohkeana ja uutta luovana, erityisesti siksi, että museonjohtaja Jarno Peltonen suunnitteli sen itse.

ILMAISEN TORSTAIN PERINNE

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO näyttelyihin on pääsyt torstaisin ilmaiseksi kuusikymmentä vuotta. Mutta jo vuonna 1929 museolautakunnan mielestä oli varmistettava, että kaikilla on yhteiskunnallisesta asemasta ja varallisuudesta riippumatta mahdollisuus tulla kaupunginmuseoon. Museolautakunta päätti tuolloin, että kaupunginmuseon näyttelyssä sai käydä maksutta sunnuntaina klo 12–15 ja perjantaina klo 17–20. Näyttely oli muuten auki maanantaina klo 12–15 ja tiistaina, keskiviikkona sekä torstaina klo 14–17. Pääsymaksu oli markan. Aiemmin, vuodesta 1912 lähtien, kaupunginmuseo oli ollut auki päivittäin klo 12–15. Lauantai oli siivouspäivä ja museo kiinni. Sunnuntai ja perjantai olivat ilmaisia päiviä lokakuuhun 1939 asti, jolloin näyttely suljettiin ja museoesineet evakuoitiin.

Kun Helsingin kaupunginmuseo sotien jälkeen tammi-kuussa 1946 avasi Hakasalmen huvilan yleisölle, näyttely oli auki sunnuntaina, maanantaina, tiistaina, keskiviikkona ja perjantaina klo 12–15. Torstaina "museo oli vapaasti kaikkien katseltavana" klo 17–20. Kaupunginmuseo avautui uudelleen sodan jälkeen ensimmäisenä Helsingin museoista, ja yleisöä kävi varsinkin sunnuntaisin ja torstaisin ennätyslisen paljon. Vuonna 1956 alettiin torstaina pitää näyttelyä maksutta auki päivällä klo 12–16 ja illalla klo 18–20, ja vuodesta 1970 alkaen museo oli torstaisin auki klo 12–20.

Kun Helsingin kaupunki talouslamaan vedoten höyläsi menojaan 1992, kaupunginmuseon piti alkaa kerätä pääsymaksuja myös torstaisin ja painetuista pääsylipuista yliviivattiin "torstaina vapaa pääsy". Torstain lipputuloilla tuskin Helsingin talous koheni, mutta keskushallinnosta kommentoitiin, että "ilmaisia palveluita ei ole". Uusissa, joka päivä perittävissä pääsymaksuissa oli myönteistä se, että alle 18-vuotiaat alkoivat päästä näyttelyihin ilmaiseksi. Ilmaisen torstain menettämisestä sekä kävijät että museon henkilökunta olivat pahoillaan. Niinpä heti kaupungin talouden kohennuttua torstain perinteinen vapaa pääsy palautettiin 1997. Toivottavasti mahdollisimman moni kaupunkilainen ja vierailija löytää tämän pitkäikäisen edun.

Marja Pehkonen

En erfaren nykomling

FM Satu Savia började i höstas som forskare i stadsmuseets bildarkiv. Hon har redan gjort en lång karriär inom museibranschen och sprudlar nu av entusiasm inför nya uppgifter. Här beskriver hon sin väg till stadsmuseet.

Text: Satu Savia, forskare

STUDIER I KONSTHISTORIA vid universitet var för mig ”det enda alternativet”, eftersom både konstnärligt arbete och konstutställningar intresserade mig redan i gymnasiet. Under mina studieår började museivärlden locka. Jag hade sommarjobb i Fölisöns friluftsmuseum och jag deltog i arkeologiska utgrävningar. När jag valde museologi som ett av mina biämnen var utgången klar – jag hör till museibranschen...

Under studietiden var jag praktikant i Nationalmuseet och fick nära insikter om museiarbetet bakom

kulisserna. Efter praktikperioden följde en anställning som forskare i Cygnaei galleri som är det mest förtjusande av Museiverkets museer. Jag jobbade där i fyra år, blev magister och fick två barn. Som alla unga korttidsanställda vet, är det som att vinna i lotteri när man får en permanent anställning. Jag drog min första vinstlott år 2002 när jag blev anställd som forskare i Museiverkets bildarkiv.

Arkivets samling på över 3 miljoner bilder förtrollade mig omedelbart. Genom mina händer flöt dagligen rörande, roliga, hemska och vackra bilder. Jag tycker att gamla bilders charm inte består bara av deras dokumentvärde utan också av den stämning som de förmedlar. Ibland hittar jag en bild som jag inte kan slita blicken från: bilden stimulerar min fantasi och jag börjar skissa upp en historia, en förklaring eller en bakgrund till bilden. Ofta måste jag visa bilden för en kollega, fråga hans eller hennes åsikt om datering och tillsammans analysera bildens budskap.

Jag drog min andra vinst hösten 2006 då jag anställdes som forskare i Helsingfors stadsmuseums bildarkiv. Jag känner mig privilegierad när jag får jobba med en så fin samling och njuta av en bra arbetsatmosfär. Det har varit en stor utmaning att bekanta sig med samlingen, kollegerna och museets verksamhet. Jag märkte genast att man arbetar hårt i museet och följer noga tidens puls. Bildarkivet dokumenterar aktivt nutidens företeelser.

Jag tror att museernas viktigaste uppgift är att bjuda sina kunder på information och upplevelser. Bildarkivets skatter borde visas i större utsträckning än nu för allmänheten såväl i utställningar som på nätet. Vi vårdar ett kulturarv som hör till alla, och därför hoppas jag att så många som möjligt skulle hitta vårt bildarkiv. Ett besök i Helsingfors stadsmuseum är ingen dammig, stel och högtidlig förrättning utan en givande och underhållande resa till det förflutna eller i nutiden.

Forskare Satu Savia och fotograf Juho Nurmi dokumenterar porträttfotografier från 1860-talet.

Tero Suvilampi

Tt

Tutkijan työpöydältä

MUSEON TUTKIJAT KERTOVAT KIINTOISISTA ESINEISTÄ, KUVISTA JA HELSINGIN HISTORIAN ILMIÖISTÄ, JOIHIN HE OVAT TÖRMÄNEET TYÖSSÄÄN.

tai kaksoisolentoa. Aihe oli suosittu romantiikan ajan kuvataiteessa ja kirjallisuudessa. 1860-luvulla kaksoisolennoista kiinnostuivat valokuvaajat. *Dubbelgångare*-kuvat tulivat Tukholmassa muotiin vuonna 1866. Pian Helsingin suosituin muotokuvaaja C. A. Hårdhkin päätti kokeilla kaksoisolentokuvien tekemistä.

Leikittelyyn lähti mukaan tuntematon upseeri ja herrasmies, joka otatti Hårdhin kuvaamossa itsestään kaksoismuotokuvan. Hän asettui

teita ja asentoa.

C. A. Hårdhin valokuvaustaidoista kertoo se, että hän on onnistunut saamaan maton voimakkaan kuvioinnin ja maisemafondin puiden lehvästöt yhtymään kuvassa lähes saumattomasti. Vain hienoinen väriero balustradin jalustassa kieli, että kyseessä on kaksoisotos.

Satu Savia

KAKSOISOLENTO VALOKUVASSA

1860-luvun käyntikorttivalokuvista on turha etsiä hymyileviä kasvoja. Kuvan onnistumisen varmistamiseksi valokuvaajan oli vaadittava kuvattavaltaan täydellistä paikallaan oloa ja kasvojen liikkumatonta ilmettä – olihan kameran valotusaika useita minutteja. Joskus harvoin valokuvaajalla kuitenkin hulluteltiin ja otettiin kaksoisolentokuvia.

Doppelgänger tarkoittaa saksalaisessa kansanperinteessä ihmisen haamua

käyntikorttikuvaan sekä vapaa-ajan asunaan metsästäjänhahmuneen että univormussaan miekkoineen. Taustaksi valittiin maisemafondi ja rekvisiitaksi balustradi.

Kaksoisolentokuvien kuvaaminen vaati teknistä taitoa ja erityistä vaivaa: aluksi toinen puoli negatiivista peitettiin huolellisesti, aseteltiin kuvattava tarkasti paikalleen ja valotettiin ensimmäinen kuva. Sama toistettiin negatiivin toisen puolen kanssa. Valotusten välillä mallin piti vaihtaa vaat-

KYLJYKSEN KÄRYÄ TAKAPIHALLA

Kaupunginmuseo esitti syksyllä 2006 tiedotusvälineissä toiveen saada kokoelmiin pallogrilli. Pian museolle lahjoitettiin punainen 1980-luvun alun pallogrilli, komea todiste suomalaisten elintason kohoamisesta.

1970-luvun suomalaiset kuluttivat kaksin verroin 1950-lukuun nähden. Tämä tuntui kaikessa elämisessä, erityisesti syömisessä. Perunoista ja jauhokastikkeesta siirryttiin yhä monipuolisempaan suuntaan. 50-lukua leimasi rakkaus makeisiin herkkuihin, joilla paikattiin sodanaikaista makeanälkää. 60- ja 70-luvulla ruokavalioon tuli hedelmiä, vihanneksia, jauhelihaa ja makkaraa. 70-luvulla yhä useammilla oli varaa kokolihaan, vaikka lihan kalleus puhuttikin säästäväisiä perheenemäntiä koko vuosikymmenen ajan.

Elintason nousu toi ruoanlaittoon

leikkillisyyttä ja uusia välineitä. Kesämökeillä oli toki jo kauan savustettu ja grillailtu itse rakennetuilla tulisijoilla. 1970-luvun alussa markkinoille ponnahti teollisesti valmistettu pallogrilli. Oranssi tai punainen Lucifer kärysi pian mökeillä ja omakotitalojen takapihoilla. Vauraimmat grillasivat filettä mutta useimmat makkaraa eri muodoissaan, korkeintaan kyljyksiä tai porsaaneluita. Palanpainikkeeksi syötiin salaattia, mutta vihannesten tai hedelmien grillaaminen on myöhempien aikojen juttu.

70-luku muutti myös sukupuolten työnjakoa. Grilli edisti osaltaan miesten kiinnostusta ruoanlaittoon, sillä grillijuhlien sankarikokki oli itsestään selvästi mies. Toisaalta grilliruoka ehkä vahvisti ravintolakeittioista tuttua roolijakoa, jossa pääkokki on mies ja kylmäkkönä hääri nainen. Grillikyljyksen lisukkeet

(ja tiskaaminen) jäivät nimittäin yleensä perheen naisten vastuulle, kun grillaa- ja toipui vaivoistaan keskiolutpullon ääressä.

Minna Sarantola-Weiss

Sofian UUTISIA

MUSEON JUHLIMAAN

Monia Helsingin kaupunginmuseon tiloja voi vuokrata yksityistilaisuuksiin, kokouksiin ja juhliin. Museo tarjoaa tapahtumille arvokkaan, tunnelmallisen ja historiallisen miljöön, jota tulee toki vaalia varoen – museon tiloissa ei luonnollisesti ole mahdollista juhlaa yhtä railakkaasti kuin ravintolassa. Koko museota ei myöskään voi aukioloaikoina sulkea muilta kävi-

Tuomarinkylän ravintola

Tuomarinkylän ravintola

jöiltä yksityistilaisuuden vuoksi.

Väljimmät juhlatilat ovat kaupunginmuseon päärakennuksessa, Sofiankatu 4. Hakasalmen huvila, Koulumuseo ja lokakuusta lähtien myös Sederholmin talo suovat intiimit puitteet pienimuotoisille tilaisuuksille. Lämpimänä vuodenaikana Voimalamuseo on ainutlaatuinen, avara juhlapaikka kosken partaalla Vanhassakaupungissa. Näiden tilojen vuokrausta ja ruokatarjoilua hoitaa Palmian kokous- ja juhlapalvelut.

LISÄTIETOJA p. (09) 3102 7237, kokous.juhla@palmia.fi tai www.palmia.fi.

Tuomarinkylän kartanon hienosti säilynyt 1700–1800-luvun miljöö vanhoine rakennuksineen, puistoineen, hevosineen ja jokimaisemineen on kuin romanttinen retki menneeseen – Helsingin kaupungin sisällä. Kartanon museoiden kupeessa, vanhassa tanssisalissa toimii korkeatasoinen **Tuomarinkylän ravintola**, jolla on tarjota useita historiallisia saleja ja huoneita erilaisia tilaisuuksia varten.

LISÄTIETOJA p. (09) 7231 7232, tuomarinkylanravintola@kolumbus.fi tai www.tuomarinkylankartanoravintola.com.

Matti Huuhka, Museokura

MYLLYPUROLAISTEN ARKI JA MUISTOT MUSEOON

Lähiöt ovat tärkeä osa Helsingin historiaa ja niiden elämäntapa on omakeimainen helsinkiläisyyden muoto. Lähiöiden osalta museokokoelmat ovat kuitenkin vielä valitettavan vajavaiset. Tämän korjaamiseksi kaupunginmuseo toteutti EU-tuella lähiötutkimuksen, jossa kerättiin haastatteluja ja valokuvien tietoa esimerkiksi valitun Myllypuron asukkaiden muistoista ja nykypäivästä. Työn tuloksia esitellään **Elämää Myllypurossa** -pienoisnäyttelyssä 9.1.–2.3.2007 Myllypuron lehtisalissa, Kivensilmänkuja 2, sekä 6.–18.3. Itäkeskuksessa Stoaan parvella. Aineistosta kootun vihkosien saa ilmaiseksi näyttelystä. Antia täydentää uudenlainen verkkonäyttely www.myllypurolaisia.fi, joka rakentuu ajan mittaan tutkijoiden ja verkkokäyttäjien yhteistyönä. Myllypurolaiset ja muutkin ovat tervetulleita kertomaan muistojaan ja ajatuksiaan lähiöelämästä.

Matti Huuhka, Museokura

HALUATKO SOFIAN MAKSUTTA KOTIISI?

Tilaa lehti ja liity sähköpostilistalle osoitteessa www.helsinginkaupunginmuseo.fi

MUSIIKKIA KARTANOSSA

Tuomarinkylän kartanon tunnelmalisessa salissa, hienojen empire- ja biedermeierhuonekalujen ja vanhojen soittimien keskellä, voi nauttia Sibelius-Akatemian nuorten muusikoiden esityksistä museon pääsymaksulla sunnuntai-iltoina 11.3., 15.4., 14.10. ja 18.11. klo 14.

TUPLAMUSEOELÄMYS KOSKEN PARTAALLA

Helsingin kaupunginmuseon Voimalamuseo ja Tekniikan museo aloittelevat yhteistyötä Vantaanjoen suulla. Molempien museoiden rakennukset kuuluvat samaan historialliseen kokonaisuuteen, ja useimmat niistä ovat aikoinaan olleet Helsingin vesilaitoksen käytössä. Museoita yhdistää kosken ylittävä kävelysilta.

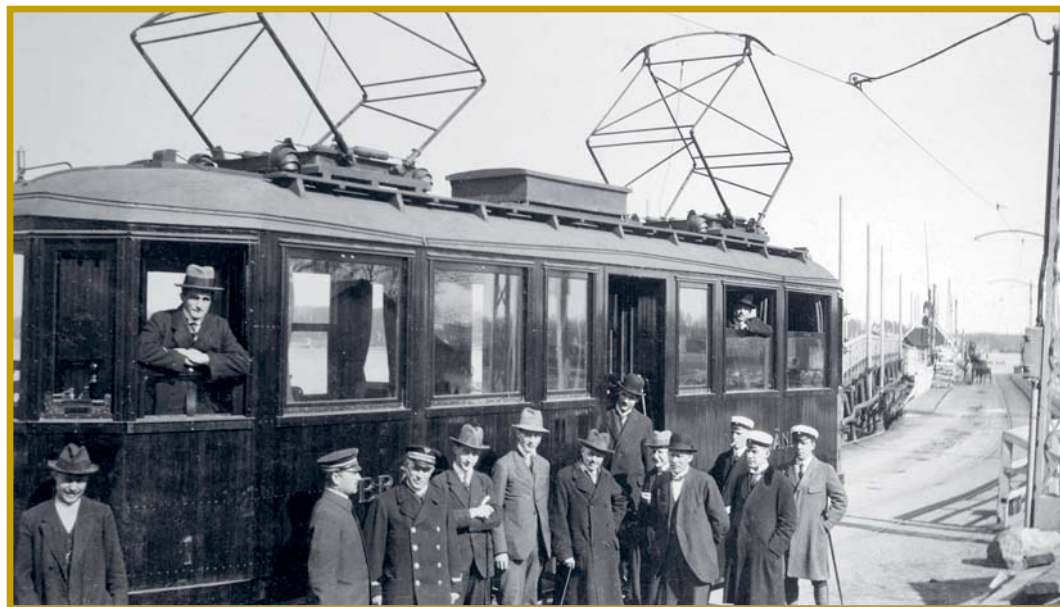
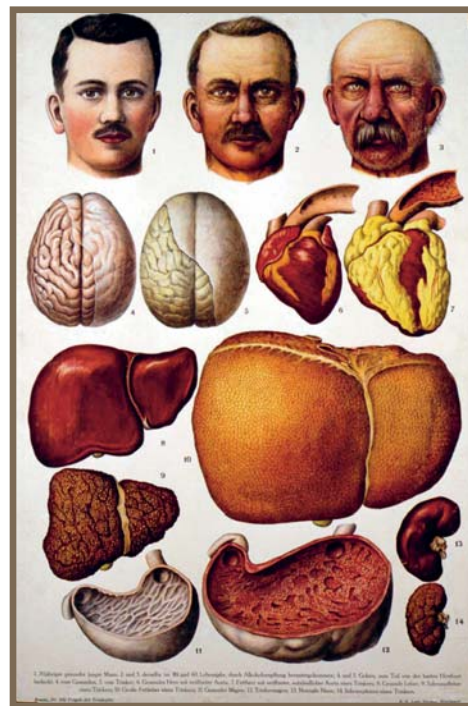
Ensi kesänä museoissa on tarjolla yhteislippu, jolla tekniikan historian ystävä voi kätevästi ja taloudellisesti tutustua molempien museoiden antiin. Vanhassakaupungissa on muitakin kiinnostavia museokohteita: vanhan Helsingin muistoja 1500–1600-luvulta voi etsiskellä Kellomäen rinteiltä ja pienen kävelymatkan päässä on Arabian museo upeissa tiloissaan.

KANSALAISKUNTOKOULU

Hakasalmen huvilan Kunnan kansalainen -näyttelyssä järjestetään kevättalvella Kansalaiskuntokoulu, jossa voi nauttia kansalaisvalistuksesta vanhaan ja uuteen tyyliin ja oppia niin viinan kiroista kuin siveyden iloistakin. Aiheina ovat:

- 18.1. **raittius**
- 15.2. **säästäväisyys**
- 15.3. **terveellinen ruokavalio**
- 19.4. **siveys.**

Kuntokoulun keväthuhlissa 9. ja 10.5. lauletaan kunnan kansalaisten lauluja. Tilaisuudet alkavat klo 18 ja niihin on vapaa pääsy.

KULOSAAREN RAITIOVAUNU KUNTOON JA KIRJAAN

Kulosaaren huvilakaupungin perustamisesta on vuonna 2007 sata vuotta. Juhlan kunniaksi kaupunginmuseo julkaisee alkukesällä Matti Räsänen kirjan *Kulosaaren raitiotie*, joka kertoo raitioliikenteestä saareen 1910–51. Myös Kulosaaren erikoisvalmisteinen ASEA-raitiovaunu vuodelta 1917 kunnostetaan kaupungin-

museon, Helsingin kaupungin liikennelaitoksen ja Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiön yhteistyönä. Vaunu on nähtävissä Kauppatorilla Helsinki-päivänä 12.6.

Lisäksi Kulosaarelaiset – Brändöborna-yhdistys pitää 7.5.–8.6. juhlanäyttelyn kaupungintalon aulassa. Sitten näyttely on esillä Raitioliikennemuseossa 13.6.–29.7.

Brief *in English*

by Jere Jäppinen, curator

IN HER LEADING ARTICLE, museum director Tiina Merisalo looks back upon the past jubilee year, the centennial of the City Museum's work. For her, the most unforgettable moment was the gathering of hundreds of the Museum's friends and collaborators to a ball in the City Hall. The jubilee year was also full of hard work, because two large warehouses were emptied and about 200,000 objects were carefully cleaned, packed and moved to new premises. For the audience, the year 2007 is a feast as well, as the 250th anniversary of Sederholm House is celebrated with a series of exhibitions.

A SPEECH BY THE WELL-KNOWN WRITER Anja Snellman was a key moment of the Museum's centennial ball on September 26, 2006. In a humorous yet intellectual manner she wove together the fragile individual memories and the institutionalised history presented by museums. She considered that a balanced sharing of intimate historical experiences might be a way for museums to bridge the wide, even dangerous gaps between peoples, cultures and generations.

THIS SPRING'S NEW EXHIBITION "Crime Scene Helsinki" in Sederholm House takes the visitor to an unprecedented adventure on the dark sides of Helsinki in the 1920s and 30s. A choice of crime scene photographs from the archives of the Helsinki Police Department is presented in cooperation with the Crime Museum. The sinister background is often impossible to see in the photos, and the eyes are opened to the unique views of the unpolished backyards and all kinds of untidy homes. Thus, these high quality photographs are a cultural and historical treasure that offers rare information but also a lot of challenging ethical questions rising from the shocking features in many of them.

AS PART OF THE CELEBRATION of the centennial, a literary competition was organised for amateur writers. The task was to describe personal memories of the

City Museum. Among the texts that were sent to the Museum the jury deemed best Solja Saarto's touching and quite genuinely reminiscent short story of her decades-long relationship with Burgher's House.

THE FRIENDS' ASSOCIATION of the City Museum is presented in an article. The main duty of the association is to support the Museum's work and promote popular knowledge and interest for cultural history. The members of the association can enjoy a variety of thematic visits and trips as well as some discounts and other privileges at the Museum. The association also helps the Museum by funding conservation and by purchasing new objects to the collections. The newest donation consists of three interesting paintings and three photographs.

THE MUSEUM'S GREATEST MOVE ever has reached a final phase. All the 300,000 objects are now safely in new warehouses, but a great deal of unpacking and organising the objects on shelves remains to be done. The move has been a huge leap forward for the maintenance of the collections, and so is also the hiring of two new permanent museum technicians, specialised in warehouse duties.

A YEAR AGO, many streets in central Helsinki were dug up due to large municipal engineering projects, which caused a fierce public debate. One of the few who felt lucky

was the Museum's archaeologist, who had an unusual opportunity to study numerous interesting areas. Some surprises were revealed deep under the cobblestones. On Eteläesplanadi, burnt grains found in a carbonised wood-framed cellar pit are quite probably dramatic remains of the destruction of Helsinki during the Russian attack in 1713. The ancient shoreline of Kluuvinlahti, a bay that was dried and filled in the middle of the 19th century, could be traced in Esplanadi Park.

IN A SMALL ARTICLE, an important tradition of the City Museum is presented: the free admission on Thursdays. In 1929, the Museum Board decided that entrance fees should not hinder visiting the exhibition, and weekly free opening hours were introduced. Ever since 1946, Thursday has been the City Museum's free day, with the hard recession years 1992–97 as the only exception.

SATU SAVIA, A NEW CURATOR, presents a rare photo that she has recently studied on her desk, a *Doppelgänger* portrait from a 1860s Helsinki studio, i.e. a skilful trick photo presenting one person as twins, in two different costumes, looking oneself into the eyes and holding one's own hand. Head of Research Minna Sarantola-Weiss links one of the Museum's newest acquisitions, a barbecue grill from the early 1980s, to the huge rise of the living standard in Finland during the 1960s and 70s. Increased leisure time and a new, richer culinary culture were manifested in the arrival of the barbecue.

The Friends' Association of the City Museum recently donated a picture of Siltasaarencatu in the late 1920s.

Helsinki City Museum JANUARY – AUGUST 2007

HELSINKI CITY MUSEUM Sofiankatu 4, tel. 3103 6630. Open Mon–Fri 9 am–5 pm, Sat–Sun 11 am–5 pm.	<i>Helsinki Horizons</i> Museum Shop. 24.8. Night of the Arts. Free admission 5–10 pm.
STREET MUSEUM Sofiankatu, open daily 24h.	15.5. Sofia's Day. Spring party noon–4 pm. 24.8. Night of the Arts.
HAKASALMI VILLA Mannerheimintie 13, tel. 3107 8519. Open Wed, Fri–Sun 11 am – 5 pm, Thu 11 am – 7 pm.	<i>A Real Citizen</i> 18.1., How to become 15.2., 15.3. a better citizen at 6 pm. & 19.4. Free admission. 9.–10.5. A Real Citizen sings at 6 pm. Free admission. 24.8. Night of the Arts. Free admission 5–10 pm.
SEDERHOLM HOUSE Aleksanterinkatu 18, tel. 3103 6529. Open –25.2. Wed–Sun 11 am – 6 pm, 30.3.–2.9. Wed–Sun 11 am – 5 pm. Closed 26.2.–29.3. Entrance –25.2. 6/4/2 €.	<i>Historic maps of the Nordic countries,</i> –25.2. <i>Crime Scene Helsinki,</i> 30.3.–2.9. 24.8. Night of the Arts. Free admission 5–10 pm.
BURGHES'S HOUSE Kristianinkatu 12, tel. 3107 1549 or 3103 6630. Open 6.6.–31.8. Wed–Sun 11 am – 5 pm.	The oldest surviving wooden house in the city dates from 1818 and is decorated in the style of a middle- class home of the 1860s.
TRAM MUSEUM Töölönkatu 51 A, tel. 3107 8829. Open –29.7. Wed–Sun 11 am – 5 pm.	The museum, dedicated to the history of public transport, will be closed in its present form at the end of July.
SCHOOL MUSEUM Kalevankatu 39–41, tel. 3108 7066 or 3103 6493. Open –27.5. and 1.9.– 11 am – 5 pm. Closed 25.8.–31.8.	The history of the schools in Helsinki. 12.4. School songs. Sing-along in Finnish 6–8 pm. Free admission.
TUOMARINKYLÄ MUSEUM & CHILDREN'S MUSEUM Tuomarinkylä Manor, tel. 3107 1568. Open Wed–Sun 11 am–5 pm.	<i>Elegance</i> <i>Mammoths and Guinea Pigs</i> 11.3. & Sibelius Academy student 15.4. concert at 2 pm. 24.8. Night of the Arts. Programme for the whole family 5–9 pm. Free admission.
POWER STATION MUSEUM Hämeentie 163, tel. 3108 7064 or 3103 6630. Open 1.6.–2.9. Wed–Sun 11 am–5 pm.	Offers a glimpse of the centuries-old industrial traditions of the area. 25.8. Rapid Day 11 am–5 pm. Free admission.
WORKER HOUSING MUSEUM Kirstinkuja 4, tel. 3107 1548 or 3103 6630.	The museum is closed for renovation, will be opened in 2008.

Entrance fee 4/2 €, children under 18 free. On every Thursday as well as on the International Museum Day 18 May and Helsinki Day 12 June the admittance is free for everyone. The museums and Museum Shop are closed on Easter 6–9 April, 1 May, Ascension Day 17 May and Midsummer 22–24 June as well as 30 May.

Helsingfors stadsmuseum JANUARI–AUGUSTI 2007

HELSINGFORS STADSMUSEUM Sofiankatu 4, tel. 3103 6630. Öppet må–fr 9–17, lö–sö 11–17.	<i>Helsingfors vid horisonten.</i> Kino Engel 2: filmer med Helsingfors-motiv. Museibutik. Bildarkiv må och to kl 10–15. 24.8. Konstens natt. Fritt inträde kl. 17–22.
GATUMUSEET Sofiegatan, öppet alla dagar dygnet runt.	15.5. Sofiedagen. Vårlig gatufest kl. 12–16. Fritt inträde. 24.8. Konstens natt.
VILLA HAGASUND Mannerheimvägen 13, tel. 3107 8519. Öppet on, fr–sö 11–17, to 11–19.	<i>Den gode medborgaren</i> 18.1., 15.2., 15.3. Bli en bättre medborgare och 19.4. kl. 18. Fritt inträde. 9.–10.5. Den gode medborgaren sjunger. Fritt inträde. 24.8. Konstens natt. Fritt inträde kl. 17–22.
SEDERHOLMSKA HUSET Alexandersgatan 18, tel. 3103 6529. Öppet –25.2. on–sö 11–18 och 30.3.–2.9. on–sö 11–17. Stängt 26.2.–29.3. Inträde –25.2. 6/4/2 €.	<i>Nordiska kartans historia – från myter till verklighet, t.o.m. 25.2.</i> <i>Brottsplats: Helsingfors,</i> 30.3.–2.9. 24.8. Konstens natt. Fritt inträde kl. 17–22.
SPRUTMÄSTARENS GÅRD Kristiansgatan 12, tel. 3107 1549 eller 3103 6630. Öppet 6.6.–31.8. on–sö 11–17.	Det äldsta på sin ursprungliga plats bevarade trähuset (från år 1818) i stadskärnan är inrett som ett småborgerligt hem från 1860-talet.
SPÅRVÄGSMUSEET Tölögatan 51 A, tel. 3107 8829. Öppet –29.7. on–sö 11–17.	Det åt kollektivtrafikens historia ägnade museet stängs i sin nuvarande form 29.7.
SKOLMUSEET Kalevagatan 39–41, tel. 3108 7066 eller 3103 6493. Öppet –27.5. och 1.9.– kl. 11–17. På vardagar grupper enligt överenskommelse.	Skolväsendets historia i Helsingfors. 12.4. Skolsånger. Allsång på finska kl. 18–20. Fritt inträde.
DOMARBY MUSEUM Domarby gård, tel. 3107 1568. Öppet on–sö 11–17.	<i>Stiligt</i> 11.3. & 15.4. Sibelius-Akademins elevkonsert kl. 14. 24.8. Konstens natt. Program för hela familjen kl. 17–21. Fritt inträde.
BARNMUSEET Domarby gård, tel. 3107 1568. Öppet on–sö 11–17.	<i>Mammutar och marsvin</i>
KRAFTVERKSMUSEET Tavastvägen 163, tel. 3108 7064 eller 3103 6630. Öppet 1.6.–2.9. on–sö 11–17.	Museet bekantar besökaren med områdets sekellånga industritraditioner. 25.8. Forsdagen kl. 11–17. Fritt inträde.
ARBETARBOSTADSMUSEET Kristinegränden 4, tel. 3107 1548 eller 3103 6630.	Museet stängt p.g.a. renovering, öppnas 2008.

Inträdesavgifter 4/2 €, fritt inträde för alla under 18 år. Varje torsdag samt på den internationella museidagen 18.5. och Helsingfors-dagen 12.6. fritt inträde. Museerna och Museibutiken håller stängt på påsken 6.–9.4., valborg 1.5., Kristi himmelsfärdsdag 17.5. och midsommaren 22.–24.6. samt 30.5.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO Sofiankatu 4, puh. 3103 6630. Auki ma–pe klo 9–17, la–su 11–17. Filmit ma, to 10–16, ti–ke 9–16, la–su 11–16.	Kaupunginmuseon päärakennuksessa (tavaratalo vuodelta 1913) on esillä ”Horisontissa Helsinki” -näyttely, joka kertoo selkeästi ja tyylikkäästi kaupungin vaiheista 450 vuoden aikana. Kino Engel 2:ssa esitetään Helsinki-aiheisia filmejä. Päärakennuksessa toimii myös Museokauppa. Kuva-arkisto avoinna ma ja to klo 10–15. 24.8. Taiteiden yö. Vapaa pääsy klo 17–22.
KATUMUSEO Sofiankatu, auki läpi vuorokauden.	Ikivanha Sofiankatu Helsingin sydämessä on tunnelmallinen ulkoilmamuseo, joka esittelee katukiveyksiä ja kadunkalusteita 1700-luvun lopulta 1930-luvulle. Vapaa pääsy. 15. 5. Sofian päivä. Keväinen katujuhla klo 12–16. Vapaa pääsy. 24.8. Taiteiden yö.
HAKASALMEN HUVILA Mannerheimintie 13, puh. 3107 8519. Auki ke, pe–su 11–17, to 11–19.	Finlandia-talon vieressä, elegantissa 1840-luvun huvilassa on Kunnon kansalainen -näyttely, joka kertoo yhteiskunnan jäsenilleen eri aikoina asettamista vaatimuksista ja niiden täyttämisen vaikeudesta. 18.1., 15.2., Kansalauskuntokoulu klo 18. Vapaa pääsy. 15.3. ja 19.4. 9.5. ja 10.5. Laulaen kunnon kansalaiseksi klo 18. Vapaa pääsy. 24.8. Taiteiden yö. Vapaa pääsy klo 17–22.
SEDERHOLMIN TALO Aleksanterinkatu 18, puh. 3103 6529. Auki 25.2. asti ke–su 11–18, 30.3.–2.9. ke–su 11–17. Kiinni 26.2.–29.3. Pääsymaksu 25.2. asti poikkeuksellisesti 6/4/2 €.	Sederholmin talo, kantakaupungin vanhin rakennus, täyttää tänä vuonna 250 vuotta. Museossa jatkuu 25.2. asti John Nurmisen Säätiön vierailunäyttely ”Pohjola piirtyy kartalle”. Rikosmuseon vierailunäyttely ”Rikospaikka: Helsinki” johdattaa 30.3.–2.9. kaupungin varjoihin 1920–30-luvulla poliisin rikospaikkavalokuvien kautta. 24.8. Taiteiden yö. Vapaa pääsy klo 17–22.
RUISKUMESTARIN TALO Kristianinkatu 12, puh. 3107 1549 tai 3103 6630. Auki 6.6.–31.8. ke–su 11–17.	Kantakaupungin vanhin paikallaan säilynyt puutalo vuodelta 1818 on sisustettu 1860-luvun pikkuporvariskodiksi.
RAITIOLIKENNEMUSEO Töölönkatu 51 A, puh. 3107 8829. Auki 29.7. asti ke–su 11–17.	Helsingin vanhimpaan raitiovaunuhalliin (vuodelta 1900) on sijoitettu kaupungin joukkoliikennettä esittelevä museo, jossa on raitiovaunuja, runsaasti niihin liittyvää esineistöä ja kuvia sekä Helsingin pienoismalli 1870-luvulta. Museo sulkeutuu nykymuodossaan 29.7.2007 ja avautuu remontin jälkeen osana uutta kulttuurikeskusta.
KOULUMUSEO Kalevankatu 39–41, puh. 3108 7066 tai 3103 6493. Auki 27.5. ja 1.9.– la–su 11–17. Kiinni 28.5.–31.8. Arkisin ryhmiä sopimuksen mukaan.	Kahteen 1830–40-luvun puutaloon sijoitettu museo esittelee Helsingin koululaitoksen historiaa. Esillä on luokahuoneita, opetusvälineitä, valokuvia ja atk-tietopankki. Ryhmille pidetään vanhanajan oppitunteja. 12.4. Koululauluja. Yhteislauluilta klo 18–20. Vapaa pääsy.
TUOMARINKYLÄN MUSEO Tuomarinkylän kartano, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.	Tuomarinkylän kartano (1790-luvulta) sijaitsee peltojen keskellä Pohjois-Helsingissä. Päärakennuksen ”Tyylikästä” -näyttely esittelee sisustustyyliä barokista funkikseen kaupunginmuseon hienon huonekalu- ja koriste-esinekeräilyllä. 11.3. ja 15.4. Sibelius-Akatemian oppilaskonsertti klo 14.
LASTENMUSEO Tuomarinkylän kartano, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.	Tuomarinkylän museon sivurakennuksessa sijaitsee Lastenmuseo, johon pääsee samalla lipulla. ”Mammutista marsuun” -näyttely kertoo Helsingin elämistä kautta aikain, niin tutuista kotieläimistä kuin kaukomaiden eläinvieraistakin. 1.4. Pääsiäisaskartelua klo 12–15. 10.5. Keväinen leikkipäivä klo 10–13. 24.8. Taiteiden yö. Ohjelmaa koko perheelle klo 17–21. Vapaa pääsy.
VOIMALAMUSEO Hämeentie 163, puh. 3108 7064 tai 3103 6630. Opastusvaraukset 1.4. alkaen puh. 728 8440. Auki 1.6.–2.9. ke–su 11–17.	Museo sijaitsee Helsingin kaupungin syntysijoilla Vanhassakaupungissa Vantaanjoen suulla. Vesilaitoksen turbiinipumppulaitos ja höyryvoimala sekä mylly tutustuttavat alueen vuosisataisiin teollisuusperinteisiin. Yhteislipulla voi tutustua myös läheiseen Tekniikan museoon. 25.8. Koskipäivä. Vapaa pääsy klo 11–17.
TYÖVÄENASUNTOMUSEO Kirstinkuja 4, puh. 3107 1548 ja 3103 6630.	Kiinni korjauksen vuoksi, avataan 2008.

Pääsymaksut 4/2 €, alle 18-vuotiaat ilmaiseksi. Vapaa pääsy torstaisin sekä kansainvälisenä museopäivänä 18.5. ja Helsinki-päivänä 12.6. Museot ja Museokauppa ovat kiinni uudenvuodenpäivänä 1.1., pääsiäisenä 6.–9.4., vappuna 1.5., helatorstaina 17.5., juhannuksena 22.–24.6. ja 30.5.

Helsingin kaupunginmuseo
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 310 1041, fax (09) 3103 6664
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Helsingfors stadsmuseum
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn (09) 310 1041, fax (09) 3103 6664
www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsinki City Museum
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 310 1041, fax +358 9 3103 6664
www.helsinkicitymuseum.fi